

Informace k opatřením v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Česká republika čelí historicky bezprecedentní výzvě – potřebě pomoci stovkám tisíc uprchlíků z Ukrajiny vyhnaných útokem ruské armády a začlenit velkou část těchto uprchlíků do české společnosti způsobem, který udrží jejich lidskou důstojnost a zároveň bude i pro Českou republiku dlouhodobě prospěšný. Pro zvládnutí tohoto úkolu při historickém rozsahu uprchlíků je třeba zohlednit kromě společenské solidarity zejména integrační strategie v oblastech bydlení, vzdělávání, práce, zdraví, psychologické podpory či informování.

Na pomoc ředitelům škol a školských zařízení Jihomoravského kraje přináší Vzdělávací institut pro Moravu informace k opatřením v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny. Informace vychází ze zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. K jednotlivým ustanovením zákona je připojen text důvodové zprávy a další výklad ze zdrojů uvedených v závěru tohoto materiálu. Dalšími zdroji informací jsou webové stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Obsah

| | |
|---|----|
| Shrnutí nejdůležitějších změn přijatých zákonem č. 67/2022 Sb. | 2 |
| Faktory, které mohou v různé míře ovlivnit integraci..... | 3 |
| Potřeby dětí-uprchlíků podle OECD (2019)..... | 4 |
| Rizika a úskalí procesu integrace..... | 5 |
| Komentované znění zákona č. 67/2022 Sb. | 6 |
| Doporučení studie Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+..... | 16 |
| Seznam zdrojů | 21 |

Shrnutí nejdůležitějších změn přijatých zákonem č. 67/2022 Sb.

- Zákon se vztahuje **pouze na uprchlíky**, kterým bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky.
- Ředitelé mateřských a základních škol mají uloženu povinnost stanovit pro tyto uprchlíky **zvláštní termín zápisu v době od 1.6.2022 do 15.7.2022**, pro který platí standardní pravidla přijímání k předškolnímu a základnímu vzdělávání.
- Pokud dítě, pro které je předškolní vzdělávání povinné, nebo uchazeč o základní vzdělávání nejsou přijati, přechází **odpovědnost za jejich umístění** na stát. Je nastavena povinnost ředitele školy neprodleně informovat zřizovatele, a pokud ten neumístí, tak neprodleně informuje krajský úřad. Pokud neumístí krajský úřad, neprodleně informuje MŠMT a to osloví jiný krajský úřad.
- **Obsah vzdělávání** v mateřské, základní, střední, vyšší odborné škole a v konzervatoři lze na dobu nezbytně nutnou i bez doporučení školského poradenského zařízení upravit. Vhodný vzdělávací program nemusí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.
- Ředitel střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy **může přijmout žáka-uprchlíka i do probíhajícího** 1. ročníku za podmínek nastavených pro přijímání do vyššího než prvního ročníku.
- Pro cizince je stanoven **speciální termín pro podávání přihlášek ke střednímu vzdělávání** (do 5.4.2022 k maturitním oborům, do 7. 4. 2022 do ostatních oborů vzdělání). Centru škola předá údaje do 8. 4. 2022.
- Cizincům se **navyšuje časový limit na složení zkoušek** společné i školní části o 25 %.
- **Písemný test jednotné přijímací zkoušky** ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace má cizinec právo konat v českém jazyce, ukrajinském jazyce nebo anglickém jazyce **podle svého výběru**.
- V **přijímacím řízení** může cizinec doklad předcházejícího vzdělání, popřípadě jiné doklady osvědčující splnění kritérií přijímacího řízení **čestným prohlášením**.
- Ve třídách, odděleních, studijních skupinách tvořených pouze dětmi, žáky, studenty, účastníky zájmového vzdělávání-uprchlíky **mohou vyučovat i ukrajinští učitelé** bez povinnosti prokazovat **znalost českého jazyka** (výjimka platí do 31. 8. 2022).
- S těmito učiteli může být uzavřen **pracovní poměr na dobu určitou i kratší** než 12 měsíců (výjimka platí do 31. 8. 2022).
- V případech potřeby **navýšit kapacity** škol a školských zařízení za účelem vzdělávání cizinců, není třeba k žádosti o změnu ve školském rejstříku dokládat **stanovisko hygieny a stavebního úřadu**.
- V rámci **nostrifikačního řízení** jsou cizinci osvobození od správního poplatku

- Zákon má **omezenou platnost** do 31. 3. 2023 s výjimkou prokazování znalosti českého jazyka a uzavírání pracovních poměrů na dobu určitou, které platí pouze do 31. 8. 2022

Ředitelům škol a školských zařízení doporučujeme pravidelně sledovat [Portál k Ukrajině](#) na webových stránkách MŠMT. Portál obsahuje hlavní metodické materiály připravované ministerstvem pro školy. Najdeme zde například [Jak postupovat při začleňování do vzdělávání v ČR](#) – příručka pro rodiče ukrajinských dětí v jejich jazyce. Pro mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy je určena metodika [Vzdělávání ukrajinských dětí v ČR](#). V neposlední řadě portál obsahuje i [Příručku pro školy v době katastrofické události](#), kterou připravil Národní ústav duševního zdraví společně s MŠMT. Jsou zde informace pro pedagogické pracovníky základních a středních škol.

Faktory, které mohou v různé míře ovlivnit integraci

Nynější neplánované přesídlení do ČR kvůli válce s sebou nese nové, mimořádné faktory, které dopadají na ukrajinské děti a je nezbytné je vždy zohledňovat při plánování opatření vzdělávacích politik. Faktory, které mohou v různé míře ovlivnit integraci ukrajinských válečných uprchlíků, se kterými musí školy a školská zařízení pracovat, jsou:

- **Neznalost češtiny** jako vyučovacího a úředního jazyka (případná komunikační úroveň češtiny např. nedostačuje na akademické pojmy využívané ve školní výuce). U žáků z nižších ročníků převládá pouze **znalost azbuky, nikoli latinky**; s latinkou se na Ukrajině seznamují později s pokrokem ve výuce cizích jazyků.
- Příchod dítěte v rámci **neúplné rodiny** (např. prarodiče a vnuci, pouze matky apod.), příp. zcela osamostatněného (v době publikace chybí informace o nezletilých bez doprovodu, ale tyto situace při útěku před válkou vznikají).
- Omezený **ekonomický kapitál** (ztráta příjmů, výdaje na relokaci apod.).
- Omezený **sociální kapitál** (není pravidlem, že do ČR přichází pouze Ukrajinci znalí místního prostředí a s vazbami na diasporu).
- **Psychické problémy** (úzkosti z války, strach o blízké, stýskání, příp. trauma z prožití aktivních bojů, útěku apod.).
- Další atributy běžné pro celou populaci (např. speciální vzdělávací potřeby, nekognitivní faktory jako motivace, odolnost, vytrvalost apod.).

Potřeby dětí-uprchlíků podle OECD (2019)

Potřeba naučit se jazyk hostitelské země a rozvíjet svůj mateřský jazyk⁶

Znalost jazyka hostitelské země je vnímána jako důležitý faktor pro pracovní a vzdělávací úspěch a pro sociální integraci, to ale vyžaduje znalost jak formálního, tak i neformálního jazyka.

Učení mateřského jazyka zvyšuje pocit sounáležitosti k vlastní komunitě, a tedy k celkovému psychickému a duševnímu zdraví dítěte, učení v rámci rodinných konverzací je nutno podpořit formální výukou jazyka.

Potřeba navázat na přerušené školní vzdělávání

Existuje potřeba navázat na předchozí vzdělávání, která je komplikováno problematikou jiného kulturního rámce a nižšími aktuálními relevantními schopnostmi dítěte – bez soustředěné podpory toto může vést ke školnímu neúspěchu.

Potřeba přizpůsobit se novému vzdělávacímu systému

Vztah učitel-žák; systém vzdělávání se může podstatně lišit od systému, na který je dítě-uprchlík zvyklé, proto je nutné dítěti vysvětlit nový systém a jeho funkci.

Potřeba komunikovat s ostatními

Změna kulturního kontextu ztěžuje dětem-uprchlíkům komunikaci, a to ve chvíli, kdy dítě se ocitá v nové neznámé situaci, kterou může plně pochopit jen skrze komunikaci – je tedy nutné co nejdříve etablovat spolehlivou komunikaci.

Potřeba navazovat kontakty a mít pocit sounáležitosti

Uprchlíci ztrácí svým útekem většinu existujících kontaktů, což vede k jejich sociální izolaci; kulturní rozdíly mohou ztížit získání nových kontaktů a vést k malému pocitu sounáležitosti.

Potřeba budovat si silnou osobní identitu

Děti-utečenci se nachází mezi dvěma kulturními systémy, a to může vést k problémům při tvorbě vlastní identity, což pak vede k pomalejší integraci.

Není žádoucí, aby děti přebíraly kulturní systém hostitelské země, ukazuje se, že nejefektivnější pro integraci je kombinace kultur.



Potřeba cítit se v bezpečí

Uprchlíci prchají před konfliktem nebo válkou a mají potřebu být v bezpečném prostředí, což jim může nabídnout škola, ale jen za předpokladu, že v ní nebudou diskriminováni ze strany školního systému ani šikanováni ze strany svých spolužáků.

Potřeba vyrovnat se s odloučením, ztrátou nebo traumatem

Děti přišly o majetek, kontakty a v některých případech i o členy rodiny – také mohly být vystaveny traumatickým situacím buďto v konfliktu, před kterým prchají, nebo i na útěku.

Pro úspěšnou integraci je nutné nabídnout psychologickou pomoc a zohlednit možnou posttraumatickou stresovou poruchu při volbě ubytování a školní výuce.

Rizika a úskalí procesu integrace

Dlouhodobě trvající nápor na školy a školská zařízení může vést k syndromu vyhoření pedagogických pracovníků. Ti se po dva roky potýkali s opatřeními proti onemocnění COVID-19 a bezprostředně následuje další mimořádná situace související s integrací žáků-uprchlíků. Je **nutno řešit psychickou podporu pedagogických pracovníků**.

Nepředvídatelnost počtu dětí-uprchlíků, které budou jednotlivé školy integrovat. Jejich rozmístění do škol není koordinováno. Některé **školy mohou být přetíženy**.

Zatím není nastavena **finanční podpora** zaměstnání dalších pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců k podpoře integrovaných žáků.

Jazyková bariéra – nápor na školská poradenská zařízení doporučující podporu navýšením počtu hodin českého jazyka, připravenost škol na zřizování skupin pro jazykovou přípravu – kompetence učitelů vyučující češtinu jako druhý jazyk. Ministerstvo musí nastavit pravidla pro řešení této situace na středních školách.



Komentované znění zákona č. 67/2022 Sb.

Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, s odůvodněním

ZÁKON

ze dne 17. března 2022

o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1**Předmět úpravy**

(1) Tento zákon upravuje opatření v oblasti školství, která se vztahují na cizince, kterému byla v České republice poskytnuta dočasná ochrana podle zákona o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace) v návaznosti na prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „cizinec“).

(2) Ustanovení tohoto zákona se použijí přednostně před ustanoveními jiných právních předpisů.

Podmínky udělování dočasné ochrany cizinců v návaznosti na prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „rozhodnutí Rady“) a zvláštní pravidla pro poskytování zdravotních služeb upravuje další zákon v gesci Ministerstva vnitra.

Dočasnou ochranou se rozumí oprávnění k pobytu na území České republiky. Dočasnou ochranu cizinců uděluje Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky.

Osoba s udělenou dočasnou ochranou se považuje za držitele víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky.

Udělení dočasné ochrany se vyznačuje cizinci vízovým štítkem do cestovního dokladu. Nelze-li s ohledem na místní podmínky udělení dočasné ochrany vyznačit formou vízového štítku, lze dočasně učinit záznam o udělení dočasné ochrany do cestovního dokladu nebo mimo něj.

Ředitelé škol budou standardně vyžadovat doložení udělení dočasné ochrany jedním z výše uvedených způsobů.

§ 2

Přijímání k předškolnímu vzdělávání a k základnímu vzdělávání

(1) Pokud ředitel mateřské školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má místo pobytu cizinec, nebo základní školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má místo pobytu cizinec, rozhodl mimo režim zápisu podle školského zákona o nepřijetí cizince, na kterého se vztahuje povinné předškolní vzdělávání nebo povinná školní docházka nebo jde o osobu podle § 20 odst. 2 školského zákona, bezodkladně informuje zřizovatele.

(2) Zřizovatel bez zbytečného odkladu po projednání s ředitelem jiné školy určí pro vzdělávání jím zřizovanou školu, není-li v této škole překročen nejvyšší povolený počet dětí nebo žáků zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení. Pokud nemůže být určena žádná škola, zřizovatel bez zbytečného odkladu informuje krajský úřad příslušný podle místa pobytu cizince. Krajský úřad bez zbytečného odkladu určí školu pro vzdělávání, a to po projednání s ředitelem příslušné školy a s jejím zřizovatelem; přitom přihlíží k místu pobytu cizince.

(3) Pokud nemůže být krajským úřadem podle odstavce 2 určena žádná škola, krajský úřad bez zbytečného odkladu informuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy bez zbytečného odkladu určí jiný krajský úřad, který ve spolupráci s krajským úřadem podle odstavce 2 bez zbytečného odkladu určí školu pro vzdělávání, a to po projednání s ředitelem příslušné školy a s jejím zřizovatelem; přitom přihlíží k místu pobytu cizince.

(4) Ředitel určené školy je povinen rozhodnout o přijetí cizince ke vzdělávání, není-li překročen nejvyšší povolený počet dětí nebo žáků zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení.

(5) Ředitel mateřské nebo základní školy, která má stanoven spádový obvod podle § 178 odst. 2 nebo § 179 odst. 3 školského zákona, stanoví místo a dobu dalšího zápisu k předškolnímu nebo k základnímu vzdělávání od školního roku 2022/2023, a to v době od 1. června 2022 do 15. července 2022. Na zápis podle věty první se vztahují pravidla pro zápis podle školského zákona, s výjimkou termínu konání podle § 34 odst. 2 a § 36 odst. 4 školského zákona.

(6) K zápisu podle odstavce 5 může podat přihlášku jen cizinec. Cizinec nemůže podat přihlášku k zápisu konanému v termínu podle § 34 odst. 2 nebo § 36 odst. 4 školského zákona.

Stanoví se povinnost ředitele mateřské školy nebo základní školy, která je spádová, stanovit zvláštní termín zápisu, kterého se zúčastní pouze cizinci, na které se vztahuje tento zákon. Tímto se dává zákonným zástupcům dětí-uprchlíků z Ukrajiny delší čas na rozhodnutí, zda setrvají v České republice a zda je tedy na místě začlenění dětí, které jsou povinny zahájit povinnou školní

docházku či dětí, které jsou ve věku předškolního vzdělávání, do škol v České republice. Na tento zápis se vztahují všechna pravidla podle školského zákona, např. zveřejnění přijímacích kritérií.¹

Povinné předškolní vzdělávání a povinná školní docházka se vztahuje na děti, které jsou v Česku trvale, přechodně déle než 90 dnů nebo žádají o mezinárodní ochranu. Ukrajínští uprchlíci budou ve speciálním režimu dočasné ochrany spadat automaticky do kategorie „více než 90 dnů“, čili předškolní vzdělávání a školní docházka budou povinné. Zájem o vzdělávání se předpokládá rovněž u dětí ve věku 1-4 roky, jakož i u středoškoláků ve věku 15-18 let. Speciální zákon zavádí mimořádný zápis do mateřských a základních škol ve školním roce 2022/23 od 1. června 2022 do 15. července 2022 výhradně pro cizince.²

Speciální zákon snižuje bariéry v přístupu k povinnému předškolnímu vzdělávání. Pokud ředitel veřejné MŠ či ZŠ odmítne zápis dítěte-cizince k povinné školní docházce, musí informovat zřizovatele. Ten vybere ve spolupráci s ředitelem jím vybrané školy nové místo pro vzdělávání tohoto dítěte. Pokud zřizovatel nemůže vybrat jinou svou školu (typicky když zřizuje jen jednotky škol), přechází odpovědnost za výběr školy na krajský úřad, který bez zbytečného odkladu určí školu pro vzdělávání, a to po projednání s ředitelem příslušné školy a s jejím zřizovatelem. Přitom přihlíží k místu pobytu cizince. Pokud toho není schopen krajský úřad, povinnost ve stejném režimu přechází na ministerstvo školství. Ředitel takto určené školy je povinen rozhodnout o přijetí cizince ke vzdělávání, není-li překročen nejvyšší povolený počet dětí nebo žáků zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení.²

Děti od tří let včetně mají garantované místo ve spádové mateřské škole. Tento nárok se vztahuje i na cizince s místem pobytu ve spádovém obvodu.

Výběr školy, kam nastoupí Ukrajinec s povinnou školní docházkou, je odpovědností jeho zákonného zástupce. Díky speciálnímu zákonu je při odmítnutí zápisu žáka odpovědnost za identifikaci jiné vhodné školy přenesena na stát.²

§ 3

Obsah vzdělávání v mateřské, základní, střední, vyšší odborné škole a konzervatoři

Při vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta, který je cizincem, ředitel mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře nebo vyšší odborné školy za účelem adaptace této osoby na vzdělávání podle školského zákona může po dobu nezbytně nutnou zčásti nebo zcela nahradit vzdělávací obsah školního vzdělávacího programu nebo akreditovaného vzdělávacího programu jiným vhodným vzdělávacím obsahem podle potřeb dítěte, žáka nebo studenta. Vhodný vzdělávací obsah podle potřeb dítěte mateřské školy, žáka základní školy nebo střední školy nemusí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.

Navrhuje se, aby možnost nahradit vzdělávací obsah jiným vzdělávacím obsahem za účelem adaptace cizince se vztahovala i na mateřské školy.¹

Pokud má mateřská škola v rámci jednoho místa poskytovaného vzdělávání 4 a více dětí cizinců, pro které je předškolní vzdělávání povinné, musí mateřská škola vytvořit skupinu, popřípadě skupiny pro jazykovou přípravu o velikosti 4 až 8 dětí cizinců. Škola má povinnost poskytovat jazykovou přípravu v rozsahu jedné hodiny týdně. Jedna hodina týdně bude rozdělena do dvou nebo více bloků v průběhu týdne.

Dětské skupiny nemají žádnou systémovou podporu pro vzdělávání dětí-cizinců. Dětské skupiny určené pro děti ve věku od 6 měsíců do zahájení povinné předškolní docházky jsou zřizované typicky zaměstnavateli nebo právníckým osobami (veřejný, neziskový, soukromý sektor), které mohou pečovat o dítě, i když rodič není jejich zaměstnancem. Síť dětských skupin je využívána pro doplnění kapacit mateřských škol nejčastěji ve velkých městech. Evidenci poskytovatelů vede Ministerstvo práce a sociálních věcí, přičemž z datových zdrojů nabízí pouze celkové kapacity, nikoliv naplněnost. Služba péče o dítě v dětské skupině, na rozdíl od mateřské školy, je běžně zpoplatněná v řádech vyšších tisíců korun měsíčně při plné péči.

Jazyková příprava je řešena v rámci plnění povinné školní docházky na základních školách. Žák s cizí státní příslušností má nárok až na 200 hodin jazykové přípravy.⁴ Čeština jako další jazyk (ČDJ) je ale vyučována jen na tzv. určených školách, které vzdělávají 5 % cizinců z celkového počtu žáků. V každé obci s rozšířenou působností musí být alespoň jedna určená škola, která kurz jazykové přípravy poskytuje. Pokud dítě-cizinec nastoupí do školy, která není určená, může zákonný zástupce (typicky s pomocí kmenové školy) najít školu určenou, do níž může žák dojíždět nebo kam se může připojit distančně ze své kmenové školy. Kmenová škola musí zajistit podmínky a technické vybavení pro případné dálkové připojení na výuku ČDJ.

Ukrajinský žák může absolvovat vyšetření ve školském poradenském zařízení (ŠPZ), běžně v pedagogicko-psychologické poradně (PPP). Na žádost rodiče, resp. s doporučením školy, může zákonný zástupce s dítětem ŠPZ navštívit, nechat ho diagnostikovat pro určení speciálních vzdělávacích potřeb a získat doporučení k realizaci podpůrných opatření. Tento proces vede k tomu, že žák může získat například rozšířenou výuku češtiny (nad rámec až 200 hodin popsaných výše), úpravy obsahu a hodnocení (vyjmutí z některých předmětů; to nyní může provést škola bez ŠPZ díky „Lex Ukrajina“), personální opatření (zajištění asistenta pedagoga nebo tlumočnicka) nebo materiální opatření (např. zakoupení pomůcek školou, úbor na tělocvik).

Další podpora žáka vychází z podmínek ve škole. Pokud škola zaměstnává psychologa, může se starat o duševní potřeby žáka. Podporu může poskytovat i speciální pedagog. Pokud je škola

registrována v některém z programů, které umožňují vybraným žákům hradit obědy, může žák-uprchlík získat stravu bezplatně.

§ 4

Přijímání ke vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a vyšší odborné škole

(1) Ředitel střední školy nebo konzervatoře může při postupu podle § 63 školského zákona přijmout a zařadit cizince i do probíhajícího 1. ročníku.

(2) Ředitel vyšší odborné školy může při postupu podle § 95 školského zákona přijmout a zařadit cizince i do probíhajícího 1. ročníku.

Podle ustanovení § 63 školského zákona ředitel střední školy může uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve střední škole. V rámci přijímacího řízení může ředitel školy po posouzení dokladů uchazeče o předchozím vzdělávání stanovit jako podmínku přijetí vykonání zkoušky, a určit její obsah, termín, formu a kritéria hodnocení, a to v souladu s rámcovým vzdělávacím programem příslušného oboru vzdělání. V případě, že ředitel školy rozhodne o přijetí uchazeče, určí ročník, do něhož bude uchazeč zařazen.⁵

Podle ustanovení § 95 školského zákona ředitel školy může uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve vyšší odborné škole. V rámci přijímacího řízení může ředitel školy po posouzení dokladů uchazeče o předchozím vzdělávání stanovit jako podmínku přijetí vykonání zkoušky a určit její obsah, termín, formu a kritéria hodnocení, a to v souladu s akreditovaným vzdělávacím programem příslušného oboru vzdělání. V případě, že ředitel školy rozhodne o přijetí uchazeče, určí ročník, do něhož bude uchazeč zařazen.⁵

V případě zdravotnických oborů může ředitel školy přijmout uchazeče do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve vyšší odborné škole pouze v případě, že obsah předchozího vzdělávání uchazeče odpovídá obsahu vzdělávání v těch ročnících, které student nebude absolvovat.⁵

§ 5

Přijímací řízení ke střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání a ke vzdělávání v konzervatoři

(1) V přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání pro školní rok 2022/2023 se lhůta pro podání žádosti cizincem o přijetí ke střednímu vzdělávání pro první kolo do oboru vzdělání s maturitní zkouškou prodlužuje do 5. dubna 2022 a do ostatních oborů vzdělání do 8. dubna 2022. V případě oborů vzdělání s maturitní zkouškou ředitel školy předá údaje Centru pro zjišťování výsledků ve vzdělávání do 8. dubna 2022.

(2) V přijímacím řízení má cizinec navýšen časový limit pro jednotnou přijímací zkoušku nebo školní přijímací zkoušku o 25 %. Cizinec má právo konat písemný test jednotné přijímací zkoušky ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace v českém jazyce, ukrajinském jazyce nebo anglickém jazyce podle svého výběru.

(3) V přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a ke vzdělávání v konzervatoři může cizinec nahradit doklad prokazující získání předchozího vzdělání, splnění povinné školní docházky nebo splnění přijímacích kritérií podle § 60d odst. 1 písm. a) nebo d) školského zákona čestným prohlášením, pokud doklad nemá.

(4) V přijímacím řízení k vyššímu odbornému vzdělávání může cizinec nahradit doklad prokazující získání předchozího vzdělání nebo splnění přijímacích kritérií podle § 94 odst. 3 písm. a) nebo c) školského zákona čestným prohlášením, pokud doklad nemá.

Stanoví se, že při přijímacím řízení na střední školy si cizinec může zvolit, zda jednotnou přijímací zkoušku bude konat v českém, anglickém nebo ukrajinském jazyce.

Speciální zákon snižuje bariéry v přístupu ke střednímu školství. V přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání pro školní rok 2022/2023 se lhůta pro podání žádosti cizincem o přijetí ke střednímu vzdělávání pro první kolo do oboru vzdělání s maturitní zkouškou prodlužuje do 5. dubna 2022 a do ostatních oborů vzdělání do 8. dubna 2022.

V přijímacím řízení ke studiu může cizinec nahradit doklad prokazující získání předchozího vzdělání, splnění povinné školní docházky nebo splnění přijímacích kritérií podle školského zákona čestným prohlášením, pokud doklad nemá. Podle speciálního zákona má také cizinec právo konat písemný test jednotné přijímací zkoušky ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace v českém jazyce, ukrajinském jazyce nebo anglickém jazyce podle svého výběru.

Zatím chybí úprava maturitní zkoušky, kde zkušebním předmětem ve společné části je Český jazyk a literatura.

Stejně jako na základní škole může ukrajinský žák absolvovat vyšetření ve školském poradenském zařízení (ŠPZ), běžně v pedagogicko-psychologické poradně (PPP). Na žádost rodiče, resp. s doporučením školy, může zákonný zástupce s dítětem ŠPZ navštívit, nechat ho diagnostikovat pro určení speciálních vzdělávacích potřeb a získat doporučení k realizaci podpůrných opatření.

Tento proces vede k tomu, že žák může získat například rozšířenou výuku češtiny (jediná možnost jazykové podpory na SŠ), úpravy obsahu a hodnocení (vyjmutí z některých předmětů; to nyní může provést škola bez ŠPZ díky „Lex Ukrajina“), personální opatření (zajištění asistenta pedagoga nebo tlumočnicka) či materiální opatření (např. zakoupení pomůcek školou, úbor na tělocvik).

Další podpora žáka vychází z podmínek ve škole. Pokud škola zaměstnává psychologa, může se starat o duševní potřeby žáka. Podporu může poskytovat i speciální pedagog. Pokud je škola registrována v některém z programů, které umožňují vybraným žákům hradit obědy, může žák-uprchlík získat stravu bezplatně.

§ 6**Výjimka z požadavku znalosti českého jazyka**

(1) Právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení pro zájmové vzdělávání může výchovu a vzdělávání ve třídách, skupinách a odděleních, v nichž se vzdělávají výhradně děti, žáci, studenti nebo účastníci, kteří jsou cizinci nebo státními občany Ukrajiny, zajistit pedagogickým pracovníkem, který nespĺňuje předpoklad prokázání znalosti českého jazyka podle § 3 odst. 1 písm. e) zákona o pedagogických pracovnících.

(2) Na sjednání pracovního poměru na dobu určitou s pedagogickým pracovníkem podle odstavce 1 se nevztahuje ustanovení § 23a odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících.

Je možné, že ve školách, školních družinách, školních klubech a střediscích volného času vzniknou nyní i třídy, skupiny nebo oddělení, které budou složeny výhradně ze žáků z Ukrajiny. V takovém případě je na místě dočasně umožnit, aby v těchto organizačních útvech mohli vzdělávat učitelé či jiní pedagogičtí pracovníci z Ukrajiny. Tito pedagogičtí pracovníci však mnohdy nemají dostatečné znalosti českého jazyka a nemohli by splnit standardní požadavek znalosti českého jazyka. Proto se navrhuje stanovit výjimku z tohoto požadavku.¹

Dále se stanoví výjimka, že s pedagogickým pracovníkem, na kterého se vztahuje výjimka z požadavku znalosti českého jazyka, je možné uzavřít pracovní poměr na dobu určitou i na kratší dobu než na 12 měsíců. Tato výjimka je nutná s ohledem na časové omezení použitelnosti výjimky z požadavku znalosti českého jazyka.¹

Obě výjimky jsou časově omezeny do konce školního roku 2021/2022.¹

§ 7**Výjimka z hygienických požadavků na školy a školská zařízení**

(1) V případě žádosti školy nebo školského zařízení v souvislosti se vzděláváním nebo poskytováním školských služeb cizinci o změnu v údajích vedených v rejstříku škol a školských zařízení podle § 149 školského zákona, jde-li o nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, se nevyžaduje stanovisko příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví a stavebního úřadu podle § 147 odst. 1 písm. h) školského zákona. Rozhodnutí správního orgánu o zvýšení nejvyššího povoleného počtu dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, v řízení podle věty první je účinné po dobu platnosti tohoto zákona, nepožádal-li žadatel o dobu kratší.

(2) Na školu a školské zařízení, které vzdělávají nebo poskytují školské služby cizinci, se nevztahují hygienické požadavky na prostorové podmínky stanovené podle § 7 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví).

Vzhledem k současné situaci, kdy probíhá ozbrojený konflikt na území Ukrajiny, v jehož důsledku se dala do pohybu migrační vlna nebývalého rozsahu, a očekávání jejího pokračování a také předpokladu alespoň dočasného setrvání osob, které přijdou z Ukrajiny na naše území, je třeba navýšit kapacity škol a školských zařízení tak, aby absorbovaly nově přichozí žáky, k čemuž se nyní připravuje co možná nejjednodušší proces, aby bylo o těchto žádostech škol a školských zařízení jak ze strany MŠMT, tak také krajských úřadů rozhodováno neprodleně. To však není možné v potřebném čase zajistit jinak, než dočasně ustoupit od povinnosti dodržovat hygienické požadavky na prostorové podmínky stanovené podle § 7 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví. Z toho důvodu se také v případě škol a školských zařízení, které budou vzdělávat nebo poskytovat školské služby žákům přicházejícím v rámci migrační vlny z Ukrajiny, nebude vyžadovat, aby k žádosti o změnu v údajích vedených v rejstříku škol a školských zařízení podle § 149 školského zákona dokládaly stanovisko příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví a stavebního úřadu podle § 147 odst. 1 písm. h) školského zákona a aby po dobu platnosti tohoto zákona dodržovaly hygienické požadavky na prostorové podmínky stanovené v § 7 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví.¹

§ 8

Zvláštní pravidla pro vysoké školy

(1) U uchazeče o studium na vysoké škole nebo studenta, který je cizincem, může

a) vysoká škola nebo fakulta individuálně pro uchazeče nebo pro zvlášť vymezenou skupinu takových uchazečů stanovit podmínky přijetí ke studiu podle § 49 zákona o vysokých školách, stanovit termín a způsob ověřování splnění podmínek přijetí ke studiu, případně jinou formu, rámcový obsah anebo kritéria pro vyhodnocení přijímací zkoušky; povinnost zveřejnění v dostatečném předstihu podle § 49 odst. 5 zákona o vysokých školách se neuplatní,

b) být při prokazování dosaženého předchozího vzdělání doklad podle § 48 odst. 4 písm.

d) a § 48 odst. 5 písm. c) zákona o vysokých školách nahrazen čestným prohlášením takovéto osoby o skutečnostech jinak prokazovaných takovýmto dokladem nebo ověřením podle § 90 odst. 3 zákona o vysokých školách, pokud doklad nemá; dosažené předchozí vzdělání pro účely přijetí na vysokou školu bez institucionální akreditace může být prokazováno podle § 48 odst. 4 písm. d) a § 48 odst. 5 písm. c) zákona o vysokých školách na jiné vysoké škole s institucionální akreditací na základě dohody vysokých škol,

c) rektor veřejné nebo státní vysoké školy nebo orgán soukromé vysoké školy vykonávající působnost rektora rozhodnout o osvobození uchazeče od poplatku podle § 48 odst. 7 zákona o vysokých školách,

d) rektor veřejné vysoké školy rozhodnout o osvobození od poplatků podle § 58 zákona o vysokých školách a Ministerstvo obrany nebo Ministerstvo vnitra rozhodnout o osvobození od poplatku podle § 95 odst. 8 písm. d) zákona o vysokých školách,

e) rektor veřejné nebo státní vysoké školy nebo orgán soukromé vysoké školy vykonávající působnost rektora rozhodnout o přerušení studia, jehož doba se nebude započítávat do celkové doby přerušení studia.

(2) Vysoká škola může prostředky z jiných než účelově určených fondů využít k humanitárním účelům souvisejícím se situací cizinců. Za jiné než účelově určené fondy se pro účely tohoto zákona považují fondy podle § 18 odst. 6 písm. a), b), d) a g) zákona o vysokých školách.

(3) Odstavec 1 písm. c) až e) se vztahuje i na studenta vysoké školy, který je státním občanem Ukrajiny a není cizincem uvedeným v § 1 odst. 1.

Odstavec 1 stanoví zvláštní pravidla pro studenty vysokých škol a uchazeče o studium z Ukrajiny. U uchazečů z Ukrajiny může vysoká škola rozhodnout v konkrétním případě o tom, zda splňuje podmínky ke studiu, nebo může vypsát zvláštní přijímací řízení pro skupinu takových uchazečů. Není nutné zveřejňování předem. Uznávat předchozí vzdělání pro účely přijímacího řízení mohou vysoké školy s institucionální akreditací i pro přijímání ke studiu na vysoké škole bez institucionální akreditace. Bližší podmínky uznávání absolvovaného studia pro účely přijetí na vysokou školu bez institucionální akreditace sjednají dotčené vysoké školy v rámci dohody. Doložení dokladů o předchozím vzdělávání lze nahradit čestným prohlášením. Dále se stanoví možnost odpustit poplatky a stanoví se, že doba přerušení studia se nezapočítává do celkové doby přerušení studia.

Odstavec 2 umožňuje, aby vysoké školy mohly využít prostředky z jiných než účelově určených fondů využít k humanitárním účelům. Vzhledem k zákonné úpravě a současně k úpravě uvedené ve vnitřních předpisech vysoké školy omezující využití prostředků z fondů bude vysokým školám pro tyto účely umožněno poskytnutí finanční humanitární pomoci bez nutnosti úpravy vnitřních předpisů. Podstatné je, že nejde o jakékoliv humanitární účely, ale musí se vždy vztahovat k aktuální situaci na Ukrajině.

Odstavec 3 některá ustanovení vztahuje i na studenty českých vysokých škol z Ukrajiny, kteří například museli nebo budou muset odjet na Ukrajinu nebo tam vlivem okolností zůstali a nemohou se nyní vrátit zpět do ČR.¹

§ 9

Osvobození od poplatku za nostrifikace

(1) Cizinec je osvobozen od poplatku za přijetí žádosti o uznání platnosti nebo vydání osvědčení o uznání rovnocennosti dokladu o dosažení základního, středního nebo vyššího odborného vzdělání získaného v zahraniční škole podle Položky 10 písm. d) přílohy k zákonu o správních poplatcích.

(2) Cizinec je osvobozen od poplatku za úkony spojené s řízením o žádosti o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace podle § 90a odst. 2 zákona o vysokých školách.

(3) Cizinec je osvobozen od poplatku za přijetí žádosti o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a dokladu o zahraničním vysokoškolském vzdělání podle Položky 22 písm. m) přílohy k zákonu o správních poplatcích.

Ve věci nostrifikace vysvědčení vydaných zahraniční školou je třeba připomenout i ustanovení § 108a odst. 4 školského zákona. Podle něho jde-li o osobu, které byla v České republice nebo v jiném členském státě Evropské unie poskytnuta mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany nebo na kterou je třeba na základě mezinárodních závazků České republiky pohlížet jako na uprchlíka nebo vyhnance nebo osobu v podobné situaci jako uprchlíci, lze předložení dokladu uvedeného v § 108 odst. 1 až 3 a ověření podle § 108 odst. 4 nahradit čestným prohlášením takovéto osoby o skutečnostech jinak prokazovaných takovýmto dokladem nebo ověřením 26d). V případě pochybnosti o dosaženém vzdělání nařídí krajský úřad žadateli nostrifikační zkoušku.

§ 10

Účinnost

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

(2) Tento zákon pozbývá platnosti uplynutím dne 31. března 2023, s výjimkou ustanovení § 6, které pozbývá platnosti uplynutím dne 31. srpna 2022.

Navrhuje se omezení platnosti ustanovení, které umožňuje výjimku z požadavku ze znalosti českého jazyka a minimální délky trvání pracovní poměru, a to do konce školního roku 2021/2022.

Doporučení studie Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+

Se znalostí potřeb dětí uprchlíků nastavuje studie Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+ níže uvedená doporučení. Doporučení jsou adresována nejenom ústředním orgánům státní správy, ale vyžadují i podporu ze strany zřizovatelů a samotných škol a školských zařízení. Identifikace adresáta úkolu je uvedena u každého navrženého opatření:

Systemová řešení a opatření platná pro všechny stupně vzdělávání

Mobilizace kapacit škol (řešitel MŠMT, zřizovatel)

Organizace péče a vzdělávání ukrajinských dětí by neměla spoléhat na spontánní či neformální prostředí – je klíčové začít pravidelně sledovat a mobilizovat kapacity škol pro ochranu zdravého vývoje dětí-uprchlíků z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte. Připravenost vzdělávacího systému a přehledné instrukce musí být komunikovány příchozím uprchlíkům, aby nedocházelo k opt-outu vedoucím k neodůvodněným absencím a horšímu vývoji na straně nezletilých a snížené ekonomické aktivitě na straně rodičů.

Dlouhodobě by neměly vznikat ukrajinské školy nad rámec tohoto školního roku (riziko segregace). Vznik ukrajinských tříd by měl být redukován na časově nejnutnější období a slučování skupin na výuku českého jazyka. Pokud ukrajinské školy vznikají, musí být známý termín jejich zrušení a začlenění žáků do hlavních proudů vzdělávání.

Je vhodné připravit plán začleňování žáků-uprchlíků ve velkém počtu vybraných škol. Naopak je nežádoucí nechat jejich účast v decentralizovaném systému náhodě (bude docházet k lokálnímu a regionálnímu přetížení, nedostatku zdrojů, frustraci aktérů apod.).

Na úrovni ZŠ je nutné programově rozšířit počet určených škol pro výuku češtiny jako dalšího jazyka (ČDJ) ze současných 406 o alespoň 1-2 tisíce (dalších cca 1000 v květnu, cca 1000 v září 2022). (řešitel krajský úřad ve spolupráci se základními školami a jejich zřizovateli)

Takto lze vyjít z existujícího, zákonem a podzákonnými předpisy vymezeného systému. Bude-li toto vzdělávání primárně určeno pro ukrajinské uprchlíky, navrhujeme rozšířit velikost skupiny z 10 na 20 žáků. Rozšíření má probíhat proaktivně i reaktivně vzhledem ke vzorcům mobility (stěhování) ukrajinských uprchlíků. Výběr určených škol a komunikace musí probíhat se zřizovateli, řediteli škol, kraji, nestátními neziskovými organizacemi a meziresortně.

Pokud nebudou školy vytvořeny proaktivně, je třeba, aby školy dostaly normovanou finanční podporu podle existujícího systému dříve než v září, kdy posílají informace o žácích ve výkazu.



Vyčlenit prostředky na personální podporu v podobě školních adaptačních koordinátorů (řešitel MŠMT, zřizovatel)

Školní adaptační koordinátoři – pedagogičtí pracovníci – budou prvním bodem kontaktu pro žáky-uprchlíky v jejich integraci (adaptace na české školní prostředí, psychosociální pomoc, znalost sítě profesionální a NGO pomoci, jazyková příprava, zabezpečení vyšetření a pomoci při speciálních vzdělávacích potřebách atd.). Na rozdíl od současné definice pozice by měli více spolupracovat i s rodinou na půdorysu sociální pedagogiky. Škola by měla vytvořit pozici ještě před příchodem dítěte-uprchlíka. Určená škola by měla získat prostředky na úvazek školního adaptačního koordinátora.

Podpora zaměstnání ukrajinských pedagogických pracovníků (řešitel MŠMT, zřizovatel)

Převážně půjde o ženy ve školách na snížené úvazky pro spolupráci s vedením školy, školním poradenským pracovištěm a adaptačním koordinátorem v zájmu lepší integrace žáků-uprchlíků (komunikace a péče v ukrajinštině, přemostění kulturních rozdílů, pomoc s jazykovou přípravou, podpora se speciálními vzdělávacími potřebami, výuka předmětů atd.).

Poznámka: Autoři strategie odhadují, že v závislosti na počtu příchozích uprchlíků budou dodatečné personální náklady na pozice učitelů ČDJ, AP a adaptačních koordinátorů na úrovni ZŠ během 12měsíční intervence ve výši 1,2 až 2,1 mld. Kč.

Online kurz pro pedagogické pracovníky (řešitel VIM)

Online kurzy pro poskytnutí základní psychosociální diagnostiky a péče dětem-uprchlíkům pro efektivní využití sítě psychologů/psychiatrů (triage systém). Klíčové je zajistit fyzické a duševní zdraví dětí, k čemuž mohou nejvíce přispět učitelé, budou-li vědět, jak s žáky-uprchlíky pracovat a na koho se obrátit v případě problému. Vzhledem k omezenému počtu školních psychologů, resp. regionálním rozdílům, je nezbytné upravit systém pro vzdělávání žáků-uprchlíků a proškolení učitele tak, aby se v úvodních fázích vzdělávání pedagogové soustředili na poskytnutí bezpečného prostředí a inkluze. Vyškolení učitelé mohou zefektivnit využití kapacit sítě psychologů, resp. dětských psychiatrů tím, že po proškolení v procesu úvodní socializace nově příchozích dětí-uprchlíků odhalí, které konkrétně vyžadují odbornou pomoc (např. formou vhodných her).

Hrazení nákladů na dítě-uprchlíka v dětské skupině (řešitel MPSV)

Nabídnout účast státu na nákladech na péči o dítě-uprchlíka v dětské skupině, primárně ve velkých městech, kde jsou místa mateřských škol omezena.

Mapovat a zveřejňovat kapacity existující sítě škol a dětských skupin online systémem (řešitel MŠMT)

Zavedení například povinné aktualizace ze strany ředitele na 14denní či týdenní bázi a přímé zobrazení v systému. Podobně jako při krizovém řízení během pandemie je potřeba systémy řídit dynamicky a mít možnost designovat opatření na základě aktuální dat.

Výuka českého jazyka jako dalšího jazyka (ČDJ) (řešitel MŠMT, zřizovatel)

Umožnit, aby ČDJ mohli učit například i studenti pedagogických fakult nebo (dvojazyční) asistenti pedagoga.

Ukrajinské kurikulum a ukrajinský systém školství (řešitel MŠMT)

Přeložit a zpřístupnit českým pedagogům ukrajinské kurikulum a ukrajinský systém školství, aby dokázali lépe identifikovat úroveň znalostí a dovedností žáků-uprchlíků. Dostupnost ukrajinských učebnic pro starší žáky bude výhodou.

Obsah a hodnocení vzdělávání (řešitel MŠMT)

Umožnit nahrazení obsahu a hodnocení vzdělávání pro podporu psychosociální pomoci, intenzivního jazykového kurzu, diagnostiky SVP a začlenění do komunity školy. Pro žáky-uprchlíky legislativně upravit, aby prospěli do dalšího ročníku. Doprovodit jmenované metodickými pokyny pro školy, jak žáky-uprchlíky integrovat včetně hodnocení (adresovat obavu učitelů, že „musí mít známky“; formativní hodnocení pokroku ČDJ; ale využít slovního hodnocení místo známky na vysvědčení).

Balíček materiální pomoci (řešitel zřizovatel)

Umožnit školám vzdělávajícím žáky-uprchlíky čerpat prostředky pro balíček materiální pomoci žákovi bez doporučení školského poradenského zařízení (sešity, psací potřeby, učebnice ČDJ, úbor na tělocvik atd.).



Letní prázdniny a další školní rok

Vytvořit plány na provizorní systém vzdělávání (řešitel MŠMT ve spolupráci se zřizovateli škol a školských zařízení)

Pro případy překročení kapacit ZŠ a SŠ a nemožnosti realokace žáků zpracovat plány na provizorní systém vzdělávání. Zmapování možného rozšíření kapacit dětských skupin, škol nebo zajištění péče o děti-uprchlíky v rámci školských zařízení vyžadujících nižší pedagogickou kvalifikaci (např. družiny). V nejhorších scénářích možnost vzniku dočasných vzdělávacích center, příp. systému turnusů vzdělávání (vzdělávání ukrajinských žáků po skončení výuky).

Zkoumat postoje a potřeby ukrajinských rodičů a dětí (řešitel škola ve spolupráci se zřizovatelem)

Postoje ohledně plánovaného setrvání v České republice, potřeb předškolního vzdělávání, vnímaných překážek v přístupu ke vzdělávání, preferencí ve vzdělávání (např. udržení výuky ukrajinské historie/jazyka, plány přechodu na střední školy).

Automatizovat podporu ŠPZ (PPP, SPC) (řešitel MŠMT)

Pokud se ukáže, že se žákům-uprchlíkům ŠPZ často vydává stejné podpůrné opatření (např. posílení výuky českého jazyka). Stačilo by posléze prokázat jen speciální status žáka a na tomto základě by bylo vydáno doporučení ŠPZ, příp. otázku vyřešit přímo v zákoně nebo předmětné vyhlášce.

Spolupráce s ukrajinskými pedagogy (řešitel školy s podporou MŠMT)

Jde o spolupráci na tvorbě podpůrných materiálů v jednotlivých předmětech zejména pro starší žáky.

Organizace bezplatných táborů, pokračování výuky přímo ve školách a školských zařízeních (řešitel školy a školská zařízení s podporou zřizovatele)

Pokračování bezpečného prostředí, jazykové přípravy a integrace žáků-uprchlíků přes letní prázdniny zajištěním bezplatných táborů nebo pokračováním výuky přímo ve školách a školských zařízeních.

Mateřské školy a dětské skupiny

Nabídnout účast státu na nákladech na péči o dítě-uprchlíka v dětské skupině, primárně ve velkých městech, kde jsou místa mateřských škol omezena (řešitel MPSV)

Zajistit normovaný systém výuky češtiny jako dalšího jazyka i v dětských skupinách (řešitel MPSV)

Základní školy

Aktualizovat kapacity základních škol ve školském rejstříku. Do té doby raději využívat naplněnost tříd (příp. v kombinaci) (řešitel MŠMT, zřizovatel, KrÚ)

Nabídnout speciální podporu v ukrajinštině žákům-uprchlíkům, kteří jsou v 9. třídě a očekává se jejich přechod na střední školu (řešitel školy)

Nelze přehnaně spoléhat na spolupráci s kmenovými školami na Ukrajině např. pro pravidelnou distanční výuku podle ukrajinského kurikula. Válka pravděpodobně ovlivní i je a žáci-uprchlíci primárně potřebují stabilitu a bezpečné prostředí. Navíc, neexistují způsoby regulace kvality takovéto distanční výuky. Spolupráce s kmenovými školami je nicméně vhodná např. pro zadání úkolů, přenesení dokumentace o speciálních vzdělávacích potřebách žáků nebo jejich pokroku v učivu. (řešitel školy)

Střední školy

Urychleně rozšířit systém jazykové přípravy (ČDJ) přiznávající školám finanční prostředky při vzdělávání žáků-cizinců i na střední školy (řešitel MŠMT)

Odstranit bariéry v přístupu ke středoškolskému vzdělávání, které by mohly vést k předčasným odchodům ze vzdělávání nebo ztrátě vzdělávacího potenciálu žáků-uprchlíků. Nevyžadovat složení jednotné přijímací zkoušky (JPZ) na SŠ a maturitní zkoušky z Českého jazyka a literatury (nabízí se nahrazení zkouškou z ČDJ). Nabídnout splnitelné alternativní zkoušky ve školní části přijímacích zkoušek na SŠ, jinak lze očekávat většinový nástup uprchlíků na učební obory navzdory spektru vzdělávacího potenciálu (řešitel MŠMT)

Seznam zdrojů

- 1) Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a důvodová zpráva k němu
- 2) Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+ (bydlení, trh práce, vzdělávání), CP PAQ, autor oblasti vzdělávání Štěpán Kment (PAQ)
- 3) Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- 5) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 6) Cerna, L. (2019), „Refugee education: Integration models and practices in OECD countries“, OECD Education Working Papers, No. 203, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a3251a00-en>

Webové stránky MŠMT

